

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

LATVIJAS BRĪVĪBAS CĪŅAS – cīņas par Latvijas valsts neatkarību 1918. – 1920.gadā.

LATVIJAS BRĪVĪBAS CĪŅU ILGUMS – no 1918.gada 18.novembra, kad tika proklamēta Latvijas Republika līdz 1920.gada 11.augustam, kad tika noslēgts Latvijas – Krievijas miera līgums. Krievija atzina Latvijas neatkarību un atteicās no tiesībām uz Latvijas zemi.

BERMONTIĀDE – Latvijas Brīvības cīņu posms, kura laikā notika vācu un krievu karaspēka mēģinājums ieņemt Rīgu un likvidēt Latvijas neatkarību. Bermontiādes ilgums – no 1919.gada 8.oktobra, kad bermontieši sāka uzbrukumu Rīgai līdz 1919.gada 28.novembrim, kad Rietumu brīvprātīgo armija tika padzīta uz Lietuvu.

Latvijas armijas karavīri Jelgavas Tirgus laukumā īsi pēc Jelgavas atbrīvošanas no bermontiešiem. 1919.gads

Foto no JVMM arhīva

GALVENĀS BERMONTIĀDES CĪŅU VIETAS – Rīga (Pārdaugava), Ķekava, Jūrmala, Saldus, Talsi, Sabile, Kuldīga, Jelgava, Liepāja, Grobiņa, Aizpute.

Latvijas zaudējumi bermontiādes laikā:

- armijas zaudējumi – 57 virsnieki un 686 karavīri;
- valstij nodarītie postījumi – 293 miljoni Latvijas rubļu apmērā (pēc tā laika kursa).

LAIKA POSMS NO 1918.GADA 18.NOVEMBRA LĪDZ 1919.GADA 11.NOVEMBRIM – no Latvijas Republikas proklamēšanas dienas līdz Rīgas atbrīvošanai – ir viens no sarežģītākajiem Latvijas vēsturē. Lai gan 1918.gadā tika pasludināta Latvijas neatkarība, valstī vēl aizvien atradās vācu un krievu karaspēks un tikai 1919.gadā, kad Latvijas brīvības cīņu laikā iekarotāji tika padzīti no Rīgas, kļuva skaidrs, ka valsts ir atguvusi un nostiprinājusi savu neatkarību.

11.NOVEMBRIS – LĀČPLĒŠA DIENA. Latvijas valsts armija izšķirošo uzbrukumu bermontiešiem sāka 9.novembrī un lai gan cīņas bija grūtas, jau 11.novembrī Bermonta karaspēks tika padzīts no Rīgas. Par godu Latvijas valsts armijas uzvarai pār Bermonta karaspēku 11.novembrī atzīmē Lāčplēša dienu, kurā tiek godināti Latvijas brīvības cīnītāji.

Lāčplēša Kara ordenis, I šķira

Lāčplēša Kara ordenis, II šķira

Lāčplēša Kara ordenis, III šķira

LĀČPLĒŠA KARA ORDENIS

Lāčplēša diena ir nozīmīga arī ar to, ka 1919.gada 11.novembrī tika dibināts Latvijas valsts apbalvojums – Lāčplēša Kara ordenis ar devīzi – «Par Latviju». Lāčplēša Kara ordeni piešķīra Latvijas armijas karavīriem, bijušo latviešu strēlnieku pulku karavīriem, kā arī ārzemniekiem, kuri piedalījās Latvijas Brīvības cīņās vai sniedza ieguldījumu un sekmēja Latvijas valsts nodibināšanu. Kopumā ir pasniegti 2146 Lāčplēša Kara ordeni.

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

JELGAVA

Piemineklis Jelgavas atbrīvotājiem - „Lāčplēša cīņa ar Melno bruņinieku un Sarkano pūķi”

Pie Jelgavas dzelzceļu stacijas 1932.gada 22.jūnijā Valsts prezidents Alberts Kviesis atklāja pieminekli Jelgavas atbrīvotājiem „Lāčplēša cīņa ar Melno bruņinieku un Sarkano pūķi” – uz kubveida postamenta gaiši pelēkā granītā kalts Lāčplēša tēls, kurš atbalstās uz zobena, vienu kāju uzlicis uz uzvarētā melnā bruņinieka un sarkanā pūķa.

Jelgava 1919.gadā piedzīvo gan sarkano teroru, gan vācu ģenerāļa Rīdigera fon der Golca atbalstīto izrēķināšanos ar pretvāciski noskaņotajiem latviešiem. Līdz 30.novembrim vēl notiek sīkākās sadursmes līdz Bermonta armijas daļas pilnībā tiek padzītas no Latvijas.

Lāpu gājiens pie Lāčplēša pieminekļa 2013.gada 11.novembrī

2019.gads

Lāčplēša dienu Latvijā atzīmē par godu neatkarīgās Latvijas valsts armijas uzvarai pār Rietumu brīvprātīgo armiju jeb Bermonta karaspēku pirms simts gadiem – 1919.gada 11.novembrī. Pieminot šo notikumu, Lāčplēša dienā tiek godināti Latvijas brīvības cīnītāji.

“Eduards Sebris dzimis Rankā 1899.gadā 18.novembrī. Savukārt tieši 1919.gada 18.novembrī, kad jau Rīgā bija izcīnītas Bermonta kaujas un bermontieši bija atkāpušies līdz pat Lielupei pie Jelgavas, viņš arī ar savu armijas vienību Jelgavas novadā pie Valgundes bija devies pāri Lielupei. Nakts aizsegā karavīri ieņēma kādas mājas, padzina bermontiešus un atņēma tiem zirgus un pajūgus. Tas varoņdarbs bija tā cienīgs, lai 1921.gadā viņam pasniegtu Lāčplēša kara ordeņa apbalvojumu. Tobrīd viņam bija tikai 20 gadi un varoņa statusu viņš pats sev uzdāvināja tieši savā dzimšanas dienā. ”

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

JELGAVA

Pieminekļi Brīvības cīņās kritušajiem karavīriem Jelgavas Meža kapos

2019.gads

Jelgavas Meža kapos Brāļu kapu nodaļā pieminekļis Brīvības cīņās kritušajiem Latvijas armijas karavīriem. Kapos apbedīti 1919.gada novembrī kritušie 60 Latvijas armijas karavīri.

1922.gada 15.oktobrī Latvijas apsardzības ministrs Gustavs Zemgals atklāja granītā kaltu pieminekli, kuru rotā kāda kritušā karavīra pēcnāves sejas maska, granītā kalts ugunskrusts un teksts:

KĀPĀM UZ SĀRTU – NESĀM JUMS BRĪVĪBU.

Pieminekļa mets uz skatu kartes ziedojumu vākšanas laikā 1922.gadā

Pieminekļis Brīvības cīņājiem Nikolaja kapos 20.gs. 30.gados

Par Bermonta armijas uzbrukumu kļuva zināms visā pasaulē un ņemot vērā, ka iebrucēju rīcība bija pretrunā ar Rietumvalstu politiskajām interesēm, jau dažas dienas vēlāk Latvija sāka saņemt no ārzemēm sūtīto palīdzību – ieročus un pirmās nepieciešamības preces. Nozīmīgu atbalstu uzbrukumos latviešiem sniedza arī britu un franču karakuģi.

Meža kapos Brāļu kapi izveidoti 1924.gadā pārāpbedījot no dažādām Latvijas vietām I pasaules karā un Latvijas Brīvības cīņu laikā kritušos un gūstā mirušos angļu karavīrus un jūrniekus.

Britu karavīru un jūrnieku brāļu kapi 20.gs. 30.gados

Britu karavīru un jūrnieku brāļu kapi 2019.gads

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

JELGAVA

Piemiņas vieta Miera kapos

Jelgavā, bijušajos Sv. Trīsvienības draudzes kapos, Miera ielā 2., blakus I un II pasaules kara vācu kapiem ir brāļu kapi Bermonta Avalova armijas un Baltijas Zemessardzes karavīriem, kas miruši Jelgavā kara lazaretē.

Baltijas landesvērs jeb Latvijas zemessardze bija vācbaltiešu, latviešu un Baltijas krievu militārā vienība Latvijas armijas sastāvā, kas izveidojās 1918.gada novembrī un pastāvēja līdz 1920. gada martam.

Kareivja

Marisa Vētras atmiņas:

(8. Daugavpils kājnieku pulks)

“Uzejt uz tilta, vakara krēslā atklājās baigi skati. Pagājušajā naktī, redzams, Jelgava bija par maz vēl izdegusi, un svarīgākie ugunsgrēki tikai tagad tuvojās savai kulminācijai. Pār pils parka kokiem mutuļoja milzīgas liesmas, un asinssarkani dūmi kāpa arī Lielupes otrā krastā. Dega vecā Jelgavas hercoga pils un ģimnāzija ar savu slavenu bibliotēku. (...) Nevienam nav šaubu, ka Bermonta avantūrā, aiz krievu pagonām, savu politiku spēlēja baltvācu muižnieki. Tagad viņu varai bija beigas, un tagad izmisumā viņi steidzās sev līdzī iznīcināt to, kas bija vērtīgs Jelgavā. Iznīcināt, lai tikai neatstātu mums. Taču vienu viņi bija aizmirsuši, tas vērtīgākais Jelgavā bija latvju sirdis, un tām viņi klāt netika, pat gadsimtos nē.”

Žurnāls “Ilustrētā pasaules vēsture”, novembris 2019

Skats uz nopostīto Jelgavas pili, 1919.gads

Skats uz nopostīto Jelgavu, 1919.gads

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

JELGAVAS NOVADS

Piemiņas akmens pulkvežleitnantam Artūram Kēleram

Līvberzes pagasta Vārpas ciematā

2019.gads

Artūrs Heinrihs Kēlers dzimis 1884.gada 25.novembrī Džūkstes pagasta Plāmšās lauksaimnieka ģimenē. Izglītojies Jelgavas ģimnāzijā. 21 gada vecumā iesaukts krievu armijā, dienējis 177.rezerves bataljonā Novgorodā. 1916.gadā pabeidzis Vladimiras kājnieku karaskolu, pēc tam pārcelts uz latviešu strēlnieku formējumiem. 1917.gada janvārī iedalīts 1.Daugavgrīvas latviešu strēlnieku pulkā, ar kuru piedalījies kaujās līdz novembrim.

1919. gada 29. martā A. Kēlers brīvprātīgi iestājas Latvijas armijā, Liepājas jaunformējamo spēku bataljonā un tā paša gada maijā tika iecelts par ložmetējrotas komandieri. Vēlāk iedalīts 8. Daugavgrīvas kājnieku pulkā. Brīvības cīņu laikā komandējis 3. bataljonu.

1919.gada 20.novembrī pie Jelgavas Daugavpils pulka komandieris kapteinis A. Kēlers, vadīdams kaujas grupu sešu rotu sastāvā, zem spēcīgas ienaidnieka uguns ieņēma līniju Ciemale-Dūmiņi-Sabraki-Vilkubūdas un saņēma gūstekņus, kā arī no pretinieka ieguva sešus ložmetējus. 21. novembrī neatlaidīgā cīņā, ejot uzbrukumā, A. Kēlera vadītā kaujas grupa ieņēma Sarkano krogu un Meiju muižu, tādējādi galīgi salaužot ienaidnieka pretošanos un lielā mērā sekmējot Jelgavas atbrīvošanu no Bermonta karaspēka.

Par kaujas uzdevuma sekmīgu izpildi A. Kēlers tika apbalvots ar trešās šķiras Lāčplēša Kara ordeni.

Piemineklis virsleitnantam Andrejam Kamparam Jaunsvirlaukas pagastā Pūcišu kapos

2019.gads

Andrejs Kampars, Latvijas Atsevišķās rotas virsleitnants, Lāčplēša kara ordeņa kavalieris dzimis 1897.gada 29.martā Vecsvirlaukas pagastā. Beidzis Jelgavas reālskolu. Latvijas armijā iestājies brīvprātīgi 1919.gada 5.janvārī, iecelts par 1.ložmetēju mācību rotas komandieri.

1919.gada 10.martā pie Saldus Andrejs Kampars izvirzījās priekšā Latvijas atsevišķās rotas galvenajiem spēkiem, pamanīja pie Novadnieku mājām labi nostiprinātas lielinieku pozīcijas, atklāja pa tām precīzi tēmētu ložmetēja uguni un piespieda pretinieku bēgt, atstājot daudz kritušo un ievainoto. Ar savu rīcību viņš izglāba rotu no negaidīta ienaidnieka trieciena.

Kritis 1919.gada 7.novembrī izlūkgājienā pret bermontiešiem pie Jaunjelgavas reizē ar 4 cīņas biedriem. Apbedīts Jaunjelgavas kapos, kur uzstādīta piemiņas zīme. Vēlāk pārbedīts Jaunsvirlaukas pagasta Pūcišu kapos.

1927.gadā apbalvots ar Lāčplēša kara ordeni.

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

JELGAVAS NOVADS

Piemiņas zīme pie Tušķu dzelzsceļa pārbrauktuves

Glūdas pagastā pie Tušķu dzelzsceļa stacijas pārbrauktuves, Jelgavas – Tukuma dzelzsceļa malā, 1938.gadā 14.augustā atklāts pieminēklis ar kapara plāksni, kuras teksts vēsta:

1919.G. 22.NOVEMBRĪ ZIEMEĻLATVIJAS
PARTIZĀŅI ŠAJĀ VIETĀ NOLAIDUŠI NO SLIEDĒM
BERMONTIEŠU BRUŅOTO VILCIENU.
TĒVIJAS MĪLESTĪBA AUDZĒ VAROŅUS.
1938.G. AUGUSTĀ
DZELZCEĻNIEKU AIZSARGU PULKS

Plāksnē minētais notikums ir kļūdainš. Īstenībā bruņuvilcienu no sliedēm nolaidis ienaidnieka aizmugurē nosūtītais 7. Siguldas pulka 12.rotas vads, kad bruņuvilciens 20.novembra vakarā no Līvberzes atgriezās Jelgavā. Latvijas armija ieguva lokomotīvi, 4 bruņotus vagonus ar diviem 77 mm un diviem 50 mm lielgabaliem, 2 platformas ar sliedēm un darba rīkiem.

OZOLNIEKU NOVADS

Cenas kapsētas Brāļu kapu nodalījums

Vecā Rīgas – Jelgavas ceļa malā pie Straumēnu mājām, 1937.gada 28.novembrī ar militāru godu apbedīja 23 Brīvības karā kritušo karavīru trūdus.

Brīvības cīņu izšķirošie notikumi risinājās novembrī. „Neaprakstāma dedzība, enerģija un pašuzpurēšanās atzīmējama jau pirmajās uzbrukuma stundās,” vēlāk savās atmiņās rakstīja Latvijas armijas virspavēlnieks pulkvedis Jānis Balodis. „Latviešu tautas vienprātību un nopietnību vēsturiskajā brīdī tagad grūti pietiekami novērtēt. Visam tam vajadzēja līdz dzīvot, pārdzīvot, saprast tautas pagātņi un cerību pilnu labāku, gaišāku nākotni. Visos frontes iecirkņos bija pat 60 gadus veci vīri kā brīvprātīgie, tāpat jaunekļi 14-15 gadu vecumā, ja ne karotāji, tad kā patronu piegādātāji vai brīvprātīgie ziņneši...”

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

OZOLNIEKU NOVADS

Piemineklis par Latvijas neatkarību kritušajiem Kara skolas kadetiem

Salgales pagastā, Jelgavas – Iecavas ceļa malā pie Vareļu mājām 1935.gada 20.maijā atzīmējot Latvijas Kara skolas pirmā izlaiduma 15 gadu atceri, atklāja ar šūnakmens plāksnēm segtu piramīdveida pieminekli Latvijas Atbrīvošanas cīņās 1919.gada 18.novembrī kritušajiem 14 Kara skolas 1.izlaiduma kadetiem.

2019.gads

Pie kritušo kadetu piemineka Vareļos. Centrā kara skolas priekšnieks pulkvedis Krīpens, 1939.gads

JVMM arhīvs

Pēc Bermonta spēku sakāves pie Rīgas tiltiem 1919.gada 11.novembrī, tā spēki atkāpās uz Jelgavu, kas bija nozīmīgs dzelzceļa un ceļu mezgls.

Rietumkrievijas Brīvprātīgo armija centās Jelgavā nostiprināties un pieprasīja K.Ulmaņa valdībai pamieru. K.Ulmanis pamiera prasībai nepiekrita, jo uzskatīja, ka jāizmanto pretinieka apjukums un jāturpina Latvijas atbrīvošana.

Tā kā Latvijas armijas spēki joprojām bija visai ierobežoti, tika izmantoti visi, kuri spēja nest ieročus, tai skaitā iesaistot nesen militāro apmācību uzsākušus kadetus. Kadetu drosme izpaudās cīņās pie Daugavas tiltiem un Vareļos pie Jelgavas. 18.novembrī, izmantojot pārspēku, bermontieši sāka aplenkt kadetus, kas atradās pie Vareļu mājām. Izlaužoties no draudošā aplenkuma, 12 kadeti krita, 21 – ievainoti un evakuēti, bet divi tika saņemti gūstā.

Kadetu cīņa nebija veltīga, - vāciešiem neizdevās pārgrupēties un nostiprināties Jelgavā. Jau trīs dienas vēlāk 1919.gada 21.novembrī tika atbrīvota Jelgava.

14 KRITUŠIE KADETI

Pēc šīm tragiskajām kaujām pārgurušie un piedzīvotā nomāktie kadeti atgriezās savās Karaskolas telpās 30. novembrī. Viņi skolas ēdnīcā sasēdās ap koka galdiem, uz kuriem bija rupjmaize ar marmelādi un rūgta cigoriņu kafija, tikpat rūgta kā atziņa, ka četrpadsmit vairs nekad nesēdēs viņiem līdzās, četrpadsmit tikpat jaunu un dzīvot alkstošu zēnu kā viņi. Šo skaisto tradīciju nosauca par “MELNĀS KAFIJAS VAKARU”.

G.Beļinka

O.Boms

R.Dzelzskalns

A.Erdmanis

J.Irbe

Koliņš

N.Lācis

P.Pleše

J.Rutkis

G.Skalde

J.Dēliņš

O.Palms

P.Palms

V.Skudrulis

“BRĪVĪBAS CĪŅU PIEMIŅAS VIETAS JELGAVĀ UN APKĀRTNĒ”

OZOLNIEKU NOVADS

Ozolnieku Brīvības cīņu piemineklis pie bijušās Skuju skolas

Pie bijušās Skuju pamatskolas 1919.gada 17.novembrī notika kauja ar bermontiešiem, kurā 6.Rīgas kājnieku pulks zaudēja 16 kritušos un divus bezvēsts pazudušos, ievainoti tika 58 karavīri.

Sevišķi smagas un postošas bija Latvijas armijas 1919.gadā novembra cīņas pret Bermonta karaspēku. 11.novembrī bermontieši tika padzīti no Rīgas.

No 16. līdz 21.novembrim kaujās par Jelgavas atbrīvošanu sīvākās cīņas notika pie Skuju kroga (vēlāk skolas) un Cenu muižas, kur cīnījās 6. Rīgas kājnieku pulks.

Koka obelisks,
žurnāls «Atpūta», 20.gs. sākums

Liepa ar varoņa vārdu 2019.gads

Liepu aleja - Varoņu aleja 2019.gads

Pulkvedis Mucenieks 12 km no Jelgavas, Jelgavas –Rīgas šosejas malā pie Skuju skolas 1922.gadā uzstādīja 3.5 m augstu koka obelisku ar pulka kritušo 16 karavīru vārdiem.

Vēlāk Skuju skolas pārzinis Jānis Mednis kopā ar audzēkņiem dēstīja liepu aleju – Varoņu aleju, kur katrai liepai deva varoņa vārdu: Alksnis Hermanis, Brencis Edgars, Eriksons Jānis, Ivanovs Aleksejs, Kaspars Jānis, Kalns Teodors, Martušs Jāzeps, Ozoliņš Jānis, Ozollapiņš Pēteris, Pastalnieks Augusts, Podziņš Kārlis, Raibais Fridrihs, Paegle Roberts, Sinka Pēteris, Sabers Arvīds, Vinters Kārlis. 2009.gadā piemineklis tika restaurēts un 2016.gada pavasarī pārstādīta liepu aleja.